

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Πληθωρισμός, ακρίβεια και συμπεριφορά καταναλωτή

Το παρόν αφιέρωμα ασχολείται με ένα μεγάλο πρόβλημα της πραγματικής οικονομίας και της καθημερινότητας των καταναλωτών: την ακρίβεια. Πράγματι, λίγο πριν τα Χριστούγεννα του 2024, ο ρυθμός αύξησης των τιμών έχει υποχωρήσει, αλλά οι συσσωρευτικές ανατιμήσεις έχουν ήδη δημιουργήσει ένα πολύ υψηλότερο κόστος διαβίωσης για τους καταναλωτές. Ανέλαβα με ιδιαίτερη ευχαρίστηση την επιμέλεια του αφιερώματος για δύο λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι η πεποίθησή μου ότι το Πανεπιστήμιο οφείλει να ασχολείται με τα μεγάλα προβλήματα του ελληνικού λαού, για τα οποία έχει επιστημονική αρμοδιότητα. Και το θέμα της ακρίβειας είναι αναμφίβολα μία τέτοια περίπτωση. Ο δεύτερος λόγος είναι η ευκαιρία να συλλέξω και να παρουσιάσω πολύ διαφορετικές και ακόμα περισσότερο ενδιαφέρουσες απόψεις διακεκριμένων αρθρογράφων, οι οποίες συνθέτουν το αφιέρωμά μας στις επόμενες σελίδες.

Τα πρώτα τρία άρθρα προέρχονται από συγγραφείς εκτός του Πανεπιστημίου. Κατά αλφαβητική σειρά, η συζήτησή μας αρχίζει με το άρθρο του κ. **Κώστα Θεού**, Γενικού Διευθυντή της Ελληνικής Παραγωγής, με θέμα «Πληθωρισμός: παράγοντες αλληλεπίδρασης με τη Μεταποίηση», στο οποίο αναδεικνύεται, μεταξύ άλλων, η σημασία της εγχώριας βιομηχανίας, του «Made in Greece» για την ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας στην πληθωριστική κρίση.

Το δεύτερο άρθρο συνέγραψε ο κ. **Κωνσταντίνος Μπακούλας**, Αντιπρόεδρος Λειτουργιών, Λύσεων και Καινοτομίας της εταιρείας Circana με τίτλο «Οι τιμές στα σούπερ μάρκετ: Μία ανασκόπηση ενός μεταβαλλόμενου τοπίου». Ο κ. Μπακούλας αναλύει τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις τιμές στα σούπερ μάρκετ, τις

επιπτώσεις στους καταναλωτές και τις στρατηγικές προσαρμογής καταναλωτών και εμπόρων.

Το τρίτο άρθρο παρουσιάζει τις θέσεις του κ. **Απόστολου Ραυτόπουλου**, Προέδρου της Ένωσης Εργαζομένων Καταναλωτών Ελλάδας (ΕΕΚΕ) και παρουσιάζει συνοπτικά τις θέσεις της ΕΕΚΕ ως φορέα εκπροσώπησης των καταναλωτών για το πρόβλημα της ακρίβειας και την αντιμετώπισή του.

Τα επόμενα τέσσερα άρθρα προέρχονται από Καθηγητές του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Κατά αλφαβητική σειρά, ο κ. **Νίκος Βέττας**, Γενικός Διευθυντής του ΙΟΒΕ και Καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, παρουσιάζει μία ιδιαίτερα περιεκτική ανάλυση στο άρθρο του «Η ακρίβεια στην Ελλάδα: προκλήσεις και προοπτικές».

Κατόπιν, το άρθρο του Καθηγητή κ. **Γεωργίου Δουκίδη** υπό τον τίτλο «Το πολυπαραγοντικό πρόβλημα του πληθωρισμού στα τρόφιμα και τρόποι αντιμετώπισής του» αναλύει τις αιτίες του πληθωρισμού τροφίμων και εντοπίζει συνθήκες για την πιθανή αντιμετώπισή του.

Ακολουθεί κείμενο του υπογράφοντος με θέμα «Ακρίβεια και συμπεριφορά καταναλωτή», το οποίο συζητά πώς συμπεριφέρονται οι καταναλωτές σε συνθήκες ακρίβειας και πώς μπορούν να βελτιώσουν τη θέση τους. Το παρόν αφιέρωμα κλείνει με το άρθρο του Αναπληρωτή Καθηγητή κ. **Χαράλαμπος Σαριδάκη**, το οποίο τιτλοφορείται «Επιδράσεις του πληθωρισμού στην καταναλωτική συμπεριφορά» και προσφέρει μία συνοπτική παρουσίαση συναφών μελετών από τη διεθνή ερευνητική γραμματεία.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ:
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΛΤΑΣ,
Καθηγητής του Τμήματος
Μάρκετινγκ και
Επικοινωνίας
του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΑΦΙΕΡΩΜΑ Πληθωρισμός, ακρίβεια και συμπεριφορά καταναλωτή

Η ΑΚΡΙΒΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Προκλήσεις και προοπτικές

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ**,
Γενικού Διευθυντή
του IOBE, Καθηγητή
του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Η «ακρίβεια», η αύξηση του κόστους διαβίωσης εξαιτίας του πληθωρισμού, έχει έρθει στο κέντρο της πολιτικής συζήτησης, όπως και της προσοχής του οικονομικού σχεδιασμού. Είναι από τις κρίσιμες προκλήσεις που πλέον αντιμετωπίζει η Ελλάδα, επηρεάζοντας άμεσα την ποιότητα ζωής των πολιτών και τη μεσοπρόθεσμη σταθερότητα της οικονομίας.

Οι αυξήσεις στις τιμές αγαθών και υπηρεσιών, ειδικά σε βασικές κατηγορίες όπως τα τρόφιμα, η στέγαση και οι μεταφορές, έχουν οδηγήσει σε μείωση της αγοραστικής δύναμης, ιδιαίτερα για τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα. Χαρακτηριστικά, τον Οκτώβριο του 2024 το αντιπροσωπευτικό «καλάθι των νοικοκυριών», όπως μετρείται από τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, ήταν κατά 20% πιο ακριβό συγκριτικά με το 2020. Στις επικρατέστερες κατηγορίες που συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά των δαπανών των νοικοκυριών, το κόστος διατροφής ήταν υψηλότερο κατά 32%, το κόστος στέγασης (στο οποίο περιλαμβάνονται ενέργεια, ενοίκια, ύδρευση, και επισκευές) ήταν υψηλότερο κατά 25% και το κόστος μεταφορών κατά 22%.

Την ίδια περίοδο, ο δείκτης «μισθολογικού κόστους» αυξήθηκε κατά περίπου 19%, αντισταθμίζοντας, όχι πλήρως, τη μείωση της αγοραστικής δύναμης λόγω της ανόδου των τιμών. Ωστόσο, μεγάλες ομάδες πολιτών που έχουν σταθερά εισοδήματα, όπως οι συνταξιούχοι, δεν είχαν ανάλογες αυξήσεις στο εισόδημά τους και συνεπώς επηρεάζονται δυσανάλογα από τις πληθωριστικές πιέσεις. Παρό-

μοιες είναι γενικότερα και οι επιπτώσεις για τα φτωχότερα νοικοκυριά, τα οποία κατανέμουν μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός τους για την κάλυψη των αναγκών διατροφής και στέγασης, το κόστος των οποίων αυξήθηκε περισσότερο συγκριτικά με άλλες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών. Για παράδειγμα, έρευνες δείχνουν ότι ένα στα τέσσερα νοικοκυριά πληρώνει πλέον του 40% του εισοδήματός του για την κάλυψη των αναγκών στέγασης.

Οι παρεμβάσεις του κράτους

Παρά το γεγονός ότι έγιναν παρεμβάσεις πολιτικής για την αντιμετώπιση της ακρίβειας, όπως άμεσες επιδοτήσεις στην ενέργεια και έλεγχος στην αγορά, η αποτελεσματικότητα αυτών των πολιτικών ήταν μάλλον περιορισμένη. Το φαινόμενο της ακρίβειας συνδέεται και με εξωγενείς παράγοντες και η αντιμετώπισή του απαιτεί συνδυασμό άμεσων και μακροπρόθεσμων παρεμβάσεων. Άμεσα μέτρα, όπως επιδοτήσεις για ευάλωτες ομάδες και έλεγχος της αιχρο-

κέρδειας, μπορούν να παρέχουν προσωρινή ανακούφιση. Μεσοπρόθεσμα, ο χειρισμός του πληθωρισμού έχει ιδιαίτερη σημασία, αφενός για να μην πληγεί η σχετική ανταγωνιστική θέση της χώρας με τελικό αποτέλεσμα τη μείωση των εισοδημάτων, αφετέρου ώστε να μην υπάρχει συνεχιζόμενη έντονη πίεση στα νοικοκυριά, κυρίως όσα βρίσκονται σε ασθενή οικονομική θέση. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και της Eurostat, δείχνουν πως, αν και μειωμένος σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ο πληθωρισμός επιμένει, σε επίπεδα πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, και παρά την αποκλιμάκωση που έχει καταγραφεί στο κόστος ενέργειας. Ακόμη και αν η διαφορά από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης δεν υπερβαίνει το 1%, είναι σημαντικό να εξαλειφθεί και ιδανικά να αντιστραφεί κατά τους επόμενους μήνες.

Για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού μεσοπρόθεσμα, έχει ιδιαίτερη κρίσιμότητα εκτός των άλλων, η ενίσχυση της παραγωγικής βάσης και του ανταγωνισμού στην αγορά. Αυτό επι-

τυγχάνεται πρωτίστως μέσω της διευκόλυνσης επενδύσεων και της εισόδου νέων επιχειρήσεων, και στη συνέχεια με εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας ανταγωνισμού. Όταν δεν υπάρχει ανταγωνισμός σε επαρκή βαθμό στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, μπορεί να εντεινούνται οι πληθωριστικές πιέσεις, είτε άμεσα με υψηλότερες τιμές είτε έμμεσα με χαμηλότερη καινοτομία.

Η παραικονομία

Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι η χώρα μας παραμένει ένα σημαντικό κομμάτι της οικονομίας ως άτυπο και όχι επίσημο, αφενός συντηρεί αδήλωτα εισοδήματα που αυξάνουν τη ζήτηση σε επίπεδο που άλλα νοικοκυριά δεν μπορούν να παρακολουθήσουν, αφετέρου δημιουργεί άνισες συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Η ένταση μέτρων για τη στροφή από την άτυπη στην επίσημη οικονομία αποτελεί συνεπώς προϋπόθεση και για την καταπολέμηση της ακρίβειας, εκτός από τη συνολική σημασία για την ανάπτυξη.

Έρευνες δείχνουν ότι ένα στα τέσσερα νοικοκυριά πληρώνει πλέον του 40% του εισοδήματός του για την κάλυψη των αναγκών στέγασης

